su braukais), gyvulių ir paukščių kaulų (daugiau kaip 60 vienetų) bei vėlyvų stiklo ir metalinių dirbinių fragmentų. Šurfuose jokių dvarvietės pėdsakų neaptikta.

Iš visų radinių išsiskyrė kokliai, ypač plokštinių koklių fragmentai (apie 30 vienetų). Jie puošti augaliniu ir zoomorfiniu ornamentu. Plokščių centre iš vazos kyšo trejos keturlapių gėlių šakelės bei abiejuose šonuose yra po vieną raidę K ir B, arba vaizduojamas liūtas su virš galvos iškelta uodega. Mažesnę koklių dalį sudaro karniziniai (apie 10 vienetų), iš kurių tik keli puošti augaliniu raštu. Kokliai neglazūruoti. Žiestų puodų šukėms ir pakraštėliams būdinga juosva spalva, gerai išdegta be priemaišų molio masė bei ryški profiliuotė. Trys šukės padengtos žalia glazūra. Be to, rasta sveika žiesto puodelio apačia, kuri nuo kitų šukių skyrėsi šviesiai rusva spalva ir forma. Plytų neaptikta, išskyrus vieną sveiką plytą su braukais bei keletą jų gabalėlių. Todėl spėjame, kad dvaras buvo medinis, o akmenų gausa rodo statinio inžinierinę paskirtį – paaukštinti ir apsaugoti nuo drėgmės antžeminę pastato dalį. Stiklo fragmentai ir sveika žiesto puodelio apačia siejami su XX a. (?) žmogaus veikla. Ūkinės duobės iškasimo chronologija neaiški. Galima tik konstatuoti, kad jau XVII a. pabaigoje ant plokštikalnės stovėjo senasis Utenėlės dvaras, o kalvos V esantis pylimas atliko inžinierinę ir gynybinę funkciją. Tai rodo ir geografinė plokštikalnės aplinka.

Ankstyvąją įtvirtintą Utenelės dvarvietę, vadinamą Padvarčiais, esančią 50 m į PR nuo Utenos–Alantos kelio, Utenaitės ir Prūdelio santakoje, Utenaičio ežero Š krante, reikia įrašyti į Archeologinių vietų sąrašą, o vėlyvąją – įtraukti į ankstyvosios įtvirtintos Utenėlės dvarvietės apsaugos zoną.

MINOR-SITES OF UTENĖLĖ

In 2000, LCCH performed surveying archaeological investigation of minor-sites of Utenėlė (Utena district), when it was found that only fallen arch-shaped cellars remained of the so called palivarkas (a branch of a "central" minor) of Utenėlė dated to the 19th century and the ancient fortified Utenėlė minor is situated on the hill eastwards from them. There some tiles, pottery from the Middle Ages as well as stone rampart for engineering and protective purpose were found. The ancient minor-site of Utenėlė is dated not earlier than to the end of the late 17th century.

DVARVIETĖS IR KAIMAVIEČIŲ TYRINĖJIMAI RYTŲ IR CENTRINĖJE LIETUVOJE

Eugenijus IVANAUSKAS

2000 m. KPC Rytų ir Centrinėje Lietuvoje tyrinėjo 3 senovės gyvenvietes.

Noliškio (Utenos r.) dvarvietė yra apie 50 m į Š nuo kelio Juknėnai–Radeikiai, 250 m į V nuo Prūdo upelio, 250 m į PR nuo Noliškio piliakalnio. Dvarvietė yra beveik lygioje, kiek iškilioje vietovėje, kurios dalis apaugusi medžiais, Š dalis – didelėmis piktžolėmis. ŠV dalyje yra apie 10 m skersmens ir apie 1 m aukščio nežymiai iškilusi molinga kalvelė. Vietiniai gyventojai 1985 m. MMT ekspedicijai papasakojo, kad čia stovėjo kažkoks pastatas, galbūt cerkvė ar bažnyčia. Jį dar atsiminė 1940 m. mirusi Maželytė (Šimonėlienė). Pastato vietą dabar težymi stambesni akmenys, kyšantys iš šios kalvelės. Į P nuo kalvelės yra medžiais apaugusi vos iškili vieta, kurioje yra užaugusi įvairiomis žolėmis didelė duobė – ledainės vieta. Duobės V krašte, 30–40 cm gylyje nuo paviršiaus, 1985 m. rasti 3 žalia glazūra padengtų koklių su augaliniu ornamentu fragmentai,

datuojami XVII a. Dvarvietę parodė Povilas Šimonėlis, gimęs 1923 m. Jis papasakojo, kad jau XX a. 3-ame dešimtmetyje Kazimieras Žulys į P nuo dvarvietės pasistatė medinį dvarelį. Šiam dvareliui priklauso dabar išlikę pastatai. Dvarvietės ŠV dalyje stovi transformatorius. Yra žinia, kad 1934 m. Kazio Žulio sode Marijona Žulienė rado didesnį nei 1 litas švedų laikų pinigą (*VAK*, b. 63, p. 25). Sodas buvo dvarvietės vietoje.

Dvarvietėje 2000 m. ištirtas 30 m² plotas. Žvalgomųjų tyrimų metu rastos trys pastatų vietos, atkasta dalis vieno pastato pamatų, rasti 54 radiniai: 4 XVII a. monetos, kurių trys veikiausiai kilusios iš lobio, rasto ardant pastato likučius; kulkų liejimo formelės pusė (unikalus radinys); stiklinio indo šukė; 47 vienetai puodų ir koklių fragmentų, datuojamų XVI a. antra puse – XVII a. viduriu. Aptikti pamatai buvo orientuoti beveik Š–P kryptimi (352°–172°). Jų plotis kai kuriose vietose siekė 1 m. Jie sukloti iš 4 didelių 50–60 cm ir 16 20–40 cm ilgio akmenų ir plytų dalių. Plytos su braukomis. Akmenys labai silpnai surišti molio skiediniu. Nėra abejonių, kad pamatai jau apardyti, ypač jų viršutinė dalis.

Kasant šurfą, 60–70 cm gylyje nuo žemės paviršiaus buvo rasta keramikos fragmentų sąvarta. Padarius atranką, saugojimui paimta 16 puodų pakraštėlių, 7 puodų dugneliai, 3 dubeninių koklių dugneliai, 4 dubeninių koklių sienelės, 8 dubeninių koklių pakraštėliai, 9 plokštinių koklių fragmentai, 2 karnizinių koklių fragmentai. Aptikti puodų fragmentai neglazūruoti, S formos profilio pakraštėliais, būdingi XVI a. antrajai pusei – XVII a. pradžiai. Dubeniniai kokliai plonomis sienelėmis taip pat būdingi minėtam laikotarpiui. Plokštiniai kokliai buvę glazūruoti žaliai ir neglazūruoti, puošti augaliniu arba geometriniu ornamentu, būdingi XVII a.

Kavarsko vienkiemių (Anykščių r.) senovės gyvenvietė yra 350 m į R nuo Koplyčkalnio, 200 m į ŠR nuo kelio Kavarskas–Jerzuvka, Pienios dešiniajame krante. Ji užima 80x100 m dydžio plotą, kurio V dalyje yra apie 30x40 m dydžio nedidelė kalvelė, ant kurios stovi Tylų pirtis. 1991 09 24 senovės gyvenvietė įtraukta į išaiškinamų paminklų sąrašą.

1975 m. vietinis gyventojas L. Tyla papasakojo, kad šalia jo pirties kasant duobę, rasta apdegusių akmenų, plytų, puodų šukių. Toje vietoje 1975 m. buvo atlikti žvalgomieji tyrimai, iškastos 2 perkasos (3x3 ir 6x8 m dydžio). Pirma perkasa iškasta kalvelės šlaite, 3 m nuo R pirties kampo. 40 cm gylyje pasiektas įžemis. Radinių nerasta. Antra perkasa iškasta šalia pirmosios, į P nuo jos, 30 cm gylyje rastas iš akmenų sudėtas 2x2 m dydžio keturkampis. Viename jo kampe rasta apdegusių akmenų ir plytgalių krūva. Aptikta žiestų puodų šukių. Po akmenimis pastebėtas 20 cm storio juodos žemės sluoksnis, radinių nerasta. Įžemis pasiektas 80 cm gylyje. Spėjama, kad tai pirties liekanos.

Kavarsko vienkiemių senovės gyvenvietėje ištirtas 30 m² plotas, rastas suardytas XVII–XIX a. kaimavietės kultūrinis sluoksnis, aptiktas 21 radinys.

Ištirta dalis **Versekos (Šalčininkų r.) pilkapio** (47 m²). Sampilo apatinėje dalyje rasta 12 keramikos fragmentų, datuojamų XVII–XVIII a., ir trys titnago nuoskalos. Tai leido padaryti išvadą, kad pilkapis tėra XIX a. pradžioje supiltas riboženklis.

Šėtijų (Šakių r.) kaimavietėje buvo ieškoma VII–XIV a. kapinyno vietos ir dviejų XVII a. pabaigos monetų lobių likučių. Ištirtas 70 m² plotas, kapinynas nerastas. Iš viso surasti 23 radiniai (33 pav.), iš kurių paminėtinos dvi pasaginės segės aguoniniais galais, pasaginė segė žvaigždiniais galais, simbolinio rakto apatinė dalis, lankinės segės spyruoklė. Rasta monetų iš antrojo ir trečiojo monetų lobių, surinkta daug keramikos fragmentų.

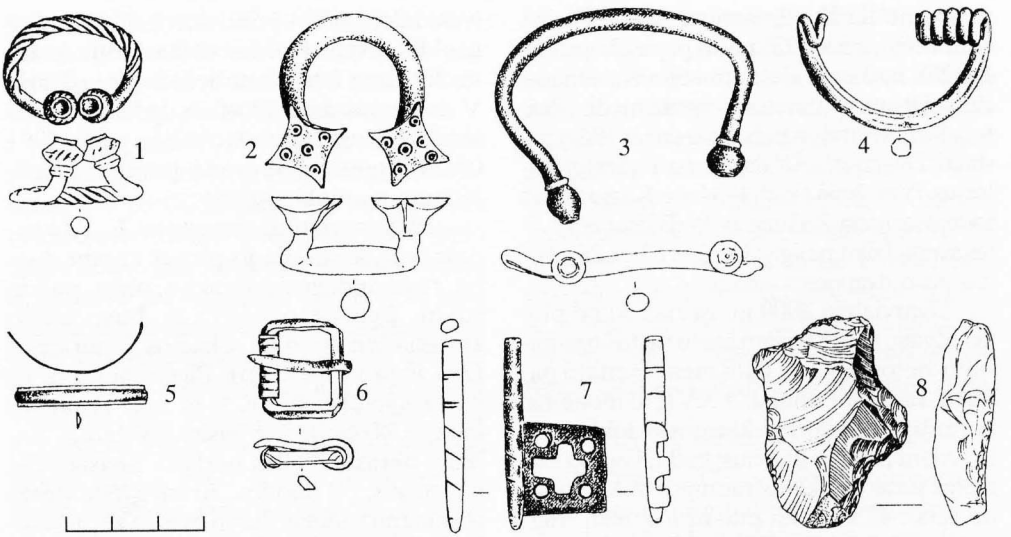

33 pav. Šėtijai. Pavieniai radiniai kaimavietėje: 1, 3 – segės aguoniniais galais, 2 – segė žvaigždiniais galais, 4 – lankinės segės spyruoklė, 5 – XVII a. juostinio žiedo fragmentas, 6 – XVII–XVIII a. diržo sagtis, 7 – simbolinio rakto dalis, 8 – skiltuvinis titnagas. *A. Ruzienės pieš.*
Fig. 33. Šėtijai. Stray finds in the country-side: 1, 3 – brooches with poppyseed ends, 2 – brooch with star-shaped foots, 4 – spring of an archbow brooch, 5 – fragment of a sash-like ring from the 17th century, 6 – belt-buckle from the 17th–18th centuries, 7 – part of a symbolic key, 8 – flint striker.

THE INVESTIGATION OF THE MINOR-SITE AND VILLAGE-SITES IN EASTERN AND CENTRAL LITHUANIA

LCCH explored the area of 30 m² in Noliškis minor-site (Utena district), found 3 building-sites as well as various finds dated to the 16th–17th centuries. The area of 30 m² was explored in Kavarskas village-site of individual farms (Anykščiai district) and the area of 30 m² was explored in Šėtijai village-site (Šakiai district). Various finds dated to the 2nd millennium were obtained.

KLEBONIŠKIŲ KAIMAVIETĖ

Algirdas JUKNEVIČIUS

2000 m. liepos mėn. Radviliškio r. Kleboniškių kaime, kuris priklauso Daugyvenės kultūros istorijos muziejui-draustiniui, buvo žvalgytos penkios sodybos. Žvalgymų tikslas – nustatyti kultūrinio sluoksnio sudėtį ir patikrinti, ar dabar tuščiose sodybų vietose nėra ankstesnių, XVI–XIX a. statybų liekanų.

Kleboniškių kaimas įsikūręs netoli Šeduvos, vaizdingame Daugyvenės upės slėnyje. Kaimas pradėtas kurti XVI a. viduryje, po 1554–1555 m. Šeduvos krašte pra-